

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -1' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VII

Barcelona 29 Novembre de 1913

Núm. 317

SUMARI

- El catolicisme a Barcelona**, per LLUIS BERTRÁN I PIJOAN.
L'Americanisme a Catalunya, per CARLES BADÍA MALAGRIDA.
El primer llustre d'amor, per J. RUYRA.
La cançó del foll encis. - L'eternitat dels ulls. - Elegia, per LLUIS VALERI.

D'Art

- Les pintures murals d'En Joaquim Torres-Garcia. - Post-comentari**, per MARTÍ CASANOVAS.
Davant l'obra d'En Torres Garcia, per J. DUCH AGULLÓ.
El Crist de nostres altars. A D. Miguel de Unamuno, per J. M. LÓPEZ PICÓ.
Comentari, per JOSEP LLEONART.
Alfred Russell Wallace, per JOAN ALZINA I MELIS.
Una interessant qüestió, per IVON.
La crisi de l'Estat. - Notes crítiques, per JOSEP M. GICH.

De la premsa

- Congrés de laboratoris municipals**, per R. TURRÓ.
El discurs de Azorín en el banquet de Aranjuez.
Escuela de patriotismo y de cultura, per M. DE BOFABULL I ROMAÑA.

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—Per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

El catolicisme a Barcelona

Les eleccions per a regidors han parlat amb l'eloqüència brutal dels fets contra els que no hi valen apriorismes ni retòriques; han parlat d'una faïçó tant contundent i manifesta que apar increible que segueixin encara els al·lisonats persistint en llur posició tant falsa i fora del sentit real de la vida.

Les dretes, la incongruent coalició de aquells xarucs partits, qui tota llur raó d'ésser la tenen en la negació, i és aquesta l'únic que en llur petitesa els dona encara un recó d'apoiament; la coalició qui escandalosament preté monopolitzar el catolicisme de Barcelona, rebé fa pocs dies una tremenda batuda, malgrat tots els seus esforços i estratagemes, enganys i malefics, calumnies i amenaces, exorcismes i excomunions; perquè cal tenir en compte que als fins de la *santa* creuada... política, no repararen pas gaire en els medis.

El comentari que més s'escau treure del fet és el de que Barcelona no és catòlica partidista, per sort seva. I vaig a explicar-me.

Barcelona no és catòlica partidista, xoés: no vol fer del catolicisme arma xorca de combat en assumptes deixats a la lliure disputació dels homes; no vol immiscuir-lo barroerament i sense distinció amb allò que no deu immiscuir-se i que no deu estar-li per damunt i que, per tal raó, és il·lícit pretendre involucrar-l'hi, amb greu perill de la seva inviolabilitat; no vol el catolicisme de garrrot i provocació, que are en podríem dir catolicisme de requeté; no vol el catolicisme d'aquells que amb braços sacrilegs menen l'impolut i sacratíssim símbol de vida i amor sobre les multituds, per a redimir-les i alliberar-les amb crits d'odi i venjança; no vol el catolicisme que's circumscriu en els esquistos cercles d'un partit miserios.

Veus-aquí com Barcelona no és catòlica partidista; es clar, doncs, que fem

referencia al sentit que preconitza i encarna la pobre coalició de les Dretes.

Altrament, no em fa cap por tal afirmació, ben al contrari; car soc del parer de que a Barcelona va prenent forma una saludable reacció vers un catolicisme enlairat, cultíssim, com el qui fa glòria arreu del món; el catolicisme extrínsecament evolutiu qui, mantenint-se en la seva superioritat, sab familiaritzar-se amb les mudances i noves condicions de la cosa terrena, i en treu, sense cohibir-la ni subjugar-la, ans deixant-la a son lliure curs, esplets ubèrrims, com és llei de sa propia vida i raó, per tal com l'Esperit Sant el fecunda amb fecunditat inexhaurible; el catolicisme qui venç i triomfa en ciencia i cultura, dant-ne fruits tant exhuberants com el gran i moderníssim Institut Bíblic de Roma, creat per l'actual Pontífex, Pius X; el catolicisme vital, afirmatiu, qui amb l'eficacia del sant equilibri (res de radicalisme!) s'assimila les palpitants correnties de la vida, integrant-la, no anorreant-la, ni absorbint-la, ans obrant en ella segons sa propia naturalesa, com obra tota acció qui vé de Déu, sense extorsions; tal com Jesucrist vingué al món a omplenar i perfeccionar la Llei Antiga i a complir-la, no a destruir-la.

Barcelona vol el catolicisme que, rebutjant el carrincló «*oh, anem molt malament, sobretot en els temps que som*», labora amb fè i optimisme oblidant els segles en que la seva preponderancia era tant ajudada per la força de les armes, fent-se cabal de que la material defensa cal haure-la, avui, en l'estudi de la ciencia i la cultura, mitjançant el progrés i amb l'evolució del sentir ortodoxe cap a un criteri de tolerancia. Barcelona vol el catolicisme verament tal, el que ho és d'amor i magnanimitat, alliberador i expansiu; el verament universal, puix no altra cosa significa el mot catolicisme, xoés, universalisme; per tal

PERTENECE A LA BIBLIOTECA DE L'ATENEO DE BARCELONA

PERTENECE A LA BIBLIOTECA DE L'ATENEO DE BARCELONA

que és extès arreu del món i germina en les obertes immenses planures i en els monts punxaguts, a la virtut del Verb Etern, al qui fou dit pel Senyor: «... *da-bo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae*» (1).

I per aquesta raó, perquè entenc que a Barcelona hi floreix esplèndidament el catolicisme susdit, els qui en som, hem d'afegir a l'acció la més enèrgica protesta, per tal com els de fóra vegin que'ls catòlics de Barcelona no som uns ensopits reçagats en el concert mundial, i que sabem de les grans coses que batguen en la vida que vivim, i que'l catolicisme té gran poixança en les forces vives de la nostra ciutat; no creguessin

pas els de fóra que tot el catolicisme de Barcelona és el d'aquells que fins en les olles i trastos vells hi tenen el lletreret que diu «catòlic», o van pels mitings obligant a ridícols i abominables juraments per fins... polítics, el d'aquells qui arriben casi a desprestigiar el mot de catòlic, de tant llençar-lo a tot drap, d'aquells qui volen ésser els hierofants del dogma i de la religió i custodis de la moralitat, i difamen, calumnién i insulten les persones digníssimes qui s'honren d'ésser fills devots de l'Església Catòlica.

LLUIS BERTRAN i PIJOAN

(1) Psalm. II, vers 8.

L'Americanisme a Catalunya

En altra ocasió (1) portàrem a les pàgines de la «Catalunya» el tema americanista.

Tractàvem d'iniciar l'estudi d'una campanya que creïem fonamentada en fermes raons històriques i sociològiques.

Cercàvem com era que un moviment d'orientacions generals i amplíssimes havia pogut arrelar a Barcelona com en cap altre lloc d'Espanya i creguérem veure en el fons del seu ésser una doble analogia de naturalesa i origen amb el resorgiment català.

Avui que l'americanisme espanyol està pròxim a rebre la seva consagració en la bella ciutat d'Andalucía; avui que per diferents camins arriben a son terme intensíssimes gestions hispano-americanes; que prompte cristallitzaran en fonamentals reformes polítiques, jurídiques i econòmiques, nosaltres creiem d'oportunitat retreure en aquestes planes l'estudi del problema americanista en ço que fa referència a la nostra terra i des de un punt de vista exclusivament català.

Estem al davant d'una corrent d'opinió nada fa pocs anys en el reduït ambient intel·lectual que l'inicià i que ha anat adquirint una expansió penetrant i ràpida fins a palpar en la consciència pública, i que està a punt d'esdevenir problema nacional i tenir lloc preferent en els programes polítics i governamentals d'Espanya.

La complexitat d'aquesta corrent de doctrina és de tal magnitud, que s'hi troben involucrades transcendentalíssimes qüestions que isoladament han estat la preocupació dels governants i que cada dia adquireixen més intensitat i majors proporcions.

El problema de l'emigració i la despoblació interna d'Espanya, la manca de capital, l'expansió econòmica dels nostres productes i l'introducció de productes forasters, la personalitat política col·lectiva i individual dels milers de ciutadans espanyols escampats per les repúbliques Sud-Americanes, i fins, mirant un pervindre més llunyà, la possibilitat de conferir a Espanya un caràcter arbitral al davant de les eternes qüestions sorgides entre les repúbliques del Sud-Amèrica.

Totes aquestes qüestions integren la Doctrina-Americanista i totes cal que hi trobin una positiva i veritable solució.

Compten amb el sediment històric i sociològic que és la base i la força doctrinal.

La labor colonitzadora més o menys censurable, però de conseqüències reals i indestructibles, l'història del tràfec inter-oceànic del nostre comerç amb les Índies i les afinitats sociològiques que ens uneixen amb els joves pobles americans, són les raons de força i el precedent que s'imposa en la gestió americanista contemporània.

La pregona depressió en que visqueren després del desastre colonial, provocà en el sentiment d'uns pocs la visió del Americanisme com a doctrina consoladora i com a camí de rectificació per nostres grans equivocacions històriques.

Aquest fou l'iniciament de la campanya que ràpidament seguí extenent-se.

Homens d'alta personalitat i cultura, com En Rafel M.ª de Labra i l'historiador Altamira, triomfalment predicaren la nova doctrina per les terres americanes, i aquells pobles joves l'acolliren amb entusiasme, i oblidant passades discordies giraren envers Espanya sos

ulls quan sentiren devallar de les terres del Nord el carro avassallador de l'imperialisme yankee.

Aital va ésser la gènesi del Americanisme fins a arribar el moment que adquireix una personalitat clara i definida en Abril de 1911.

Catalunya penetrava dins el moviment. Les doctrines d'en Labra se transformaren quan foren estudiades i tractades de l'esperit català. Les líriques evocacions, definides heroicitats històriques, esperit contemplatiu del passat que informà fins aleshores l'Americanisme, foren convertides en projectes econòmics i polítics, i en una intervenció eficaç i pràctica pel millorament de nostres actuals relacions hispano-americanes.

Homens d'incansable activitat havien aplegat llurs entusiasmes a dins la «Casa de América», de Barcelona, i la seva gestió reformista conseguí definir les veritables orientacions del moviment en la magna Assambla hispano-americana, celebrada en la nostra ciutat l'any 1912.

Un fals concepte de ço que és l'americanisme havia imperat temps ha en gran detriment del seu pervindre general i especialment a Catalunya. Erròniament se li atribuïen reminiscències centralistes presentant-lo com a moviment exclusivament castellà i alimentat pel recort de l'esperit guerrer i conqueridor que en llunyanes èpocas esculpia amb lletres de sang el nom de l'Espanya cavallerívola pels països americans.

Aquest aspecte de la tradició romàntica castellana s'aixecaria encara entre els dos móns evocant els odis de l'antiga lluita i imposibilitant la recol·lecció d'aquella llevor de sacrifici, si la recta gestió de Catalunya no hagués mudat envers mellor camí les orientacions de la campanya començada.

I entràren el nostres homes dins un moviment general espanyol perquè vegeuren en el fons del seu ésser una doble analogia de naturalesa i tendències amb el ressorgiment català.

En efecte, l'idea Ibero-Americana ve a ésser l'encarnació de la doctrina nacionalista en una esfera superior.

Ve a tancar l'escala de cercles concèntrics en que resumim l'evolució d'un poble des de'l seu origen fins a la coronació de la seva nacionalitat.

L'aproximació Ibero-Americana és el grau màxim d'aquest camí milenari de les races que's cerquen i es troben novament a través del temps i del espai i que s'uneixen en una abraçada de germanor.

Aquesta és també la ruta del nacionalisme català, i per això la nostra terra, tenint plena consciència de la seva per-

(1) «Catalunya», n.º 272.

sonalitat nacional, no pot menyspreuar unes doctrines que s'identifiquen amb els seus ideals; per això nosaltres, quan veiem que els nostres homes polítics reuneixen aquelles dugues tendències dins d'una mateixa corrent, pensem que són dos impulsos d'una sola força que's complementen i es multipliquen, pensem que en la tendència al deslligament del nacionalisme català i en la orientació federalista Ibero-Americana, descansa la veritable harmonia de l'unitat i la varietat, síntesi i ideal de les modernes doctrines sociològiques de nostre raça.

Aquest és nostre fons de doctrina americanista.

L'esperit pràctic de Catalunya ha trobat manera de portar a la realitat totes aquelles varietats doctrinals que fins

avui es mantienien en el terreny de l'abstracció, i aixís, les tendències Ibero-Americanes s'han concretat en el plantejament de qüestions econòmiques per medi de disposicions i tractats comercials que retornaran als nostres ports la vitalitat que tingueren en els segles XVII i XVIII.

En altre ocasió parlarem de les iniciatives de la Casa d'Amèrica, de Barcelona, i de la seva gestió perseverant i altament meritoria pel Comerç i l'Indústria de Catalunya.

CARLES BADIA MALAGRIDA

Barcelona, Novembre 1913

RON BACARDI

El primer llustre d'amor

Des del balcó de la meua cambra, obert sobre la plaça del Vi, s'atalaiava un bon troç del carrer de Ciutadans, tota la plaça, la pujada del Pont de Pedra, el pont mateix i, enllà del riu, una bella part del barri del Mercadal. Les senyores solien dir que era un carruatge. I certament un carruatge de rua no disfruta d'un espectacle més canviant de coses i persones. Des de allí es veia, ja que no la part més bulliciosa de Girona, la més interessant i variada, aquella on s'exhibien totes les característiques de la ciutat, per raó de caure aquell punt en carretera real i ésser veïnatge dels mercats i centre de barris aristocràtics.

Ara, després d'aquest elogi, no aneu a creure que'm passava la vida balconejant. Rès d'això. Què se'm endonava a mi, a les hores, del gombaldatge de les dames, del moviment de centrals, tartanes, galeres i diligències, de la concurrència de pagesos, que acudien a la fira del Areny, de les passejades dels desvagats per sota les voltes i de les genuflexions dels enllustra-botes, que allí, a cara d'ombra dels arcs, se prosternaven en les positures més humils davant de uns ídols encarcaradament assegurats com els del antic Egipte? Què se'm endonava de tot allò? No valia més que aprofités en jugar i córrer les poques hores, que'm deixaven vagatives l'aula i l'estudi? Qualsevol s'estés al balcó mentres al jardí hi havia tortuosos caminals, que demanaven qui els tresqués i, a la placeta del Seminari, alegres estudiants, que ensajaven els tira-gomes, feien ballar les baldufes o jugaven a geps, aqueixa batalla engrescadora, terror dels pacífics transients, que a l'hora més impensada sentien brunzir esgarriofosament la pilota a frec de orella o en rebien el patac... ai! quasi sempre a la part més sentida de llurs persones: ja al copa-alta acabat d'estrenar, ja al bell

mig de la boca, oberta per una plàcida rialla, ja al ventrell, inflat i adolorit per una digestió de dispèpsic. Eren a vegades tant graciosos aqueixos incidents! No's diria sinó que l'etzar es plè intencions malignes, d'allò més xalades. I quins tips de riure i de córrer quant algú d'aquells senyors, afavorits contra voler per alguna sort del joc, passava de la més pacífica neutralitat a una ardor bèlica desenfrenada i ens perseguia amb el bastó enlaire carrers enllà. Penseu en tot això i digueu-vos si hauríeu sabut estar gaire temps quietos en un balcó com un sant de fusta dins la seva fornícula; i feu-vos compte que no més teniu tretze anys i que heu passat quasi tot el dia en forçosa reclusió i amb l'enteniment lligat i relligat per unes cadenes interminables de lletra aborrida, de les quals el cor desitja oblidar-se completament.

Però'l temps es llarg, sobre tot quan no més se tenen tretze anys. Hi hà lleure per a tantes de coses!... I jo no'l mirava pas de mal ull el balcó bondadós, que aclaría la meua cambra; i vaja, si no podia fer altra cosa més agradable, també m'hi deixava caure i m'hi regalava a estones a estones, al darrera de les vidrieres al hivern, i al bell defòra quan la temperatura s'endolcía.

Cap a la vesprada, tot esperant la vetlla d'estudiant o en fent el quart de quamquem, no solia trobar rès millor. M'hi asseia amb tota avinentesa i, com aquell qui's prepara a escoltar una conversa, en la qual no ha de molestar-se a pendre part activa, esperava que les coses parlessen a la meua ànima reposada. Mirava melangiosament com el dia s'anava apagant; com, tal volta, un crepuscle amb rossors de rovell de teulada simulava barris fantàstics i lluminosos part d'allà del Mercadal; com els fanalers anaven punxant els fanals amb els llargs en-

cedors i brollava tot seguit la flameta del gas amatenta i aixerida, causant un sur entre les ombres vergonyantes... Oh que és dolç l'anar guaitant d'ací d'allà, amb l'enfentiment caigut i descansat com un cap sobre un coixí. I ai! aquell repós sabia més i més bò a proporció del coneixement que un hom tenia de la seva brevetat.

Atreien especialment la meua atenció els carros que solien passar en volts d'aquelles hores vespertines. I no cal extranyar-ho. No eren uns carros qualsevols com els que's troben cada dia pel camí ral; aquells de que parlo eren una enormitat dintre llur genre i crec que ja fa molts anys que no'n corren. Semblaven edificis amb rodes, i es diria que eren més apropiats a la estabilitat que al moviment. Però ben bé que's movien, valdament que poc a poc, i travessaven per Girona a corrúes, fent trantollar les cases. Segurament n'hi havia que viatjaven durant setmanes com els navilis, fent escala en hostals i fermes per anar mudant el bestiar.

No tronaven sonorament com les centrals i diligències, no espargien alegre música de cascabells com les tartanes, ni com les galeres exhalaven un xibarrí de veus i rialles, que inclinava a creure que se'n duien una part del mercat. Eren relativament silenciosos i marxaven amb una gravetat de congregants en processó de Setmana Santa. Se podien comptar els llurs sotrats; a cada un feien una suspensió i semblava que restaven encallats; i quan la roda pujava sobre una pedra, aquella pedra, per grossa i ben assegurada que fos, fallia i s'enfonzava com un muscle sota una càrrega inesperada. Duïen sis, set i fins vuit besties de rècula, i vistos en conjunt, rècula i carro, feien l'efecte de monstruosos caragols o xufancs de cent cames treginant la closca llur. Però si corressen caragols de tals mides, això pla que ningú's riuria dels tres sastres de la balada alemanya.

En lluita amb les locomotores dels primers camins de ferro, aquells carros exageraven llurs proporcions i feien gala de llur poder màxim. Tot en ells havia crescut: les rodes, els botons, les escales, els braços, les baranes, el tendatge... Amb les estores, que cobrien llur baranam i llurs bosses s'hi hauria pogut vestir el pis d'una casa. Amb la roba de la vela gaire-be s'haguera pogut cobri-celar un envelat de festa major. La ferralla sola pesava alguns quintars. Tot en ells era exagerat ultra mesura. I llurs besties també havien crescut sobre la talla ordinària, aproximant-se a la dels grans paquiderms. Eren cavalls francesos, enormes, ventruts, cama grossos, pesants com les mateixes locomotores de vapor, amb les quals havien de contendre, o be muls d'ossada gegantina i múscols de ferro, de color gris o burella, peluts i de flanc tant amples que'ls esquiladors no sabien tondre'ls sense donar-se moltes d'arquitecte, i, a bec d'estisora, els ornaven amb gregues i relleus dignes

d'un edifici. Ara poseu, la una darrera l'altre, set o vuit d'aquelles màquines de sang i mireu si no'n resulta un tren tant o més formidable que'ls que circulen per la via ferriça.

Els carreters se'n sentien orgullosos, i gallejaven.

«El ferro-carril... bah! No'ns fa cap mica de por. Si porteu pressa no diré que no us pugui convenir, però si no us vé d'una setmana o dues, no hi ha rès com un carro. Un carro porta una catedral, i si no'n teniu prou d'un, podeu posar-n'hi dos o tres... o cinquanta. Feu-me una carretera d'aquí a la lluna, doneu-me temps i paciència, i amb les meves besties us portaré la lluna a la plaça del Vi. El carril és un presoner de naixença. Poden allargar-li tant com vulguin la cadena, més ell ha d'anar sempre lligat de potes. El carro, en canvi, és lliure com el vent de Deu, va per on se vulla, se fica pels carrers de la ciutat, s'atura davant de casa vostra, entra al vostre pati, va a cercar el patifell al magatzem i 'ls fustatges a la ribera mateixa o al peu del bosc. No haveu de carregar més que una sola vegada. Aon voleu tragar-ho? A la Ceca, a la Meca, a la Vall d'Andorra? Està bé; doncs fins que arribareu a la Ceca, a la Meca o a la Vall d'Andorra no haureu de tocar rès; i allí ho deixareu aon convingui, a mans del qui ho hagi de rebre, a casa seva, a la fàbrica, a peu d'obra. No és bonic això? I ara mireu amb el tren de foc... a veure si os surten tant nets els comptes. Ell no vindrà pas a casa vostra. Ja teniu que de carro no us en podeu passar. Apa, doncs, vinguen homens a carregar-ho. Llestos? Tira cap a la estació i... la feina d'en Jafà... homens allà i càrrega en terra altra vegada. I un cop en terra, ella, la càrrega no's mou pas, es precis que'ls macips del carril l'agafin i la pugin al vagó. I vé que després de totes aquestes endergues, la màquina de foc s'us la emporta... però de quina manera, sants de la gloria! A la esbogerrada, corrent com trenta dimonis, sense que ningú pari ment en si les vostres coses penen o no penen, en si's romp això o s'esclafa allò. Feu-vos compte que'l tren és un animal, que marxa sempre esquivat. I ara vull que no enfonzi cap pont, ni descarrili, ni topi amb cap altre de tant esbogerrat com ell mateix, i que la vostra càrrega, més o menys sencera, arriba a la estació que haveu triada com a més avinent.

Avinent, oi? Per més que ho sigui, certament no hi viurà pas el qui us ha de rebre la mercaderia. Ja tornem, doncs, a esser-hi: vinga un altre carro, vinguen homes, vinga descarregar, i recarregar i tornar a descarregar. No n'hi ha poc de tripijoc... ui, ui, ui! I tot se masega i tot s'embruta i tot se malmet. I are: què som ximplers? Desenganyeu-vos no hi ha res com un carro ben menat i amb besties fidels. Ell va poc a poc però alleluia!... allò és seny, allò és mirament. Podeu viure descansats; hi teniu les coses tant segures i ben endreçades com a la vostra calaixera. No'n val pocs de diners això. I ca!... mentres el comerç sàpiga treure comptes, el tren no'ns farà cap mal. Ja pot xiular tant com vulgui; me'n ric pla jo. Què tal volta matarà les diligències.... psè!... no diré que no; però'ls carros.... mai!»

Aixís vaig sentir que s'explicava un dia un carreter verbós a les portes del hostal de la Avellaneda; i aquest era'l pensament de tot el gremi. I, cal dir-ho, molts d'aquells carreters no eren pas uns qualsevol cosa. Els ordinaris d'aquell temps eren persones d'importància a la comarca. No mancava entre ells qui era o havia sigut batlle del seu poble, ni qui tenia banc a la iglesia. Si en feien de trò en Feliu i en Cabanyes de Olot, en Rata de Castell-Follit, el Grabat i en Pujol de Figueres, en Faluga de Banyoles i alguns altres! Eren més anomenats que cap ministre de Madrid, per dolent que fos; però no pas per vituperar-los, sinó gairebé sempre per enaltir-los. El més pobre posseïa una dotzena de bestiasses, que valien un grapat d'unces; i quan un d'ells se presentava a fira o a mercat solia ésser objecte de espectació; la gent el senyalaven amb el dit i repetien ses paraules de boca en boca.

—En Feliu d'Olot! mireu!

—Quí és?

—Aquell de la faixa musca, que porta un bastó llarg capsat de couro.

—Ja... aquell home rabaçut i vermell. Te cara d'espavilat.

—Oidà! Fica-li'ls dits a la boca.

—Més valdria fica'ls-hi a la butxaca. No en té poques de dobles de quatre.

—Ha dit que enguany el bestiar perquè no valdrà cap diner.

—Ja podeu pujar-hi de peus. Quan ell ho diu!...

Eren a manera de capit-hostos d'una gue-

rra. Tothom havia algú esment de la lluita, que s'estava trabant, i moltes i moltes de simpaties se decantaven de la banda del carro. Els trens de vapor tenien certament l'atractiu de la novetat i llençaven la imaginació pels camins somniosos del esdevenir, parlant-li d'avenços possibles, de meravelles imprecises, que'l desig perseguia sense trobar-hi vera forma de concreció. El carro, en canvi, era tot ell realitat, era ja la forma suprema assolida en aquell ordre per l'esforç humà; estava plè de tradició i evocava una pila de recorts emocionants. Els noms dels enginyers del camí de ferro eren gairebé inconeguts, la empresa una entitat anònima, el material una cosa morta que venia del estranger. De contra, els carreters eren gent del país, coneguts i adhuc famosos, el carro una màquina que tot-hom entenia, i les reformes de la qual havien sigut llargament discutides a tots els hostals, vilatges i masies, i 'ls animals que la movien, no sols tenien més afinitat amb la vida humana que les inanimades locomotores, sinó que molts d'ells s'havien conquistada certa celebritat. Quí no havia sentit a parlar, per exemple, del cavall Goliat, aquella bestia puntosa que havia desencallat un carro que quatre mules no havien pogut treure de la fotxa, i que s'era mort repentinament a causa del violent esforç després d'haver fet guanyar l'aposta al seu amo? Quí no coneixia'l nom de la Celistia, una mula gris i lluenta com una nit serena, bestia cobejadíssima, que disputada en una fira per tres ordinaris contra-puntats, havia assolit per preu una quantitat de moneda que poques noies aporten en dot al llur marit? I quí no havia rigut amb les extravagances que's contaven de l'Esparverat? I a quina orella no havien sonat els noms del Gaig, la Bonica, el Pelegrí, el Rúfol, la Flor-alba?

Per més que jo vivia en un món força apartat d'aquelles qüestions, no havia deixat d'enterarme'n i'm causaven certa pena. El meu cor no podia pendre partit decididament a favor del tren de foc, ni dels carros. Perquè no havien de co-existir? El tren de foc era tant meravellós! corria tant! Però els carros eren tant familiars, tant poètics! Venien a passar frec a frec del meu balcó, me proporcionaven cada vespre un espectacle interessant; i constituïen una mena de nota èpica que sonava tant bé dins la nostra ciutat severa i magestuosa! Quí no'ls hauria

JOIERIA **PLATERIA** **RELOTGERIA**

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes **Economia en els preus**

trobats d'enyor? Jo'ls esperava amb veritable desig — No'n vindrà cap avui? — me deia—Hauré d'anar a fer la vetlla abans que n'hagi passat cap?

De vegades, si l'hora era quieta, els sentia ja de lluny, de cap al fons del carrer de la Cort Reial. «Are'n vé un—pensava—a veure si serà gaire gròs.» Els coneixia tant bé les traces que no solia pas enganyar-me; i això que, a tanta distancia, no més se'ls podia judicar per un soroll confós de sotrac pausat i per uns cruiximents gairebé imperceptibles. Però aquella fressa augmentava de moment en moment. I després s'anava distingint el pas de la rècula com un martelleig rítmic, i's percebien les empassegades que'n rompien el compàs, i tal volta l'escarrinx de les ungles ferrades relliscant sobre l'empedrat estrident. I sonava espetec de xurriaques, i, retrunyint cases amunt, s'alçava fins al cel la veu poderosa del carreter, una veu en la qual semblava rebrollar el crit selvatge del antic domador de besties. «Olla ooh! Arri!» I'l ronc intermitent, que llençava la ciutat reganyosa, anava creixent, creixent, atancant-se... Era que ja'l carro entrava dins el sonorós carrer de Ciutadans. I a les hores dava bo d'obrir els ulls per veure com aquell carrer en ombra llampegava, igual que un cel de tempesta, amb el foguejar de ses pedres batudes per la récula feixuganta; i com la gran baluerna del carro avençava lentament, fantàsticament, entre mig d'aquell centelleig, que li donava galivances de cosa de l'altre món. Jo'm quedava tot encantat i pensava: «Ma noi, i que n'és de bonic això!»

Tal vegada aquells carros me semblen més poètics per raó de lligar-se llur recort amb un altre d'una naturalesa més íntima i dolça: el del primer llustre d'amor que va brillar en la meva ànima.

No me'n he oblidat mai més.

Erem cap a les derreríes del mes de Març. Recordo que primaverejava i que jo aquell any sentia la creixença de la primavera dintre les meves entranyes, aixís com els arbres, si fossen animats, haurien de sentir la puja de la saba i l'impuls d'esclatar en flors. No tenia ganes d'estudiar. M'embadalia contemplant el cel, les muntanyes, les plantes... No'm cansava d'espíar la naturalesa, descobrint-hi un encant, que'm cridava a unir-me més i més amb ella; i d'això'n neixia un desig indeterminat, que arribava a fer-se dolorós. Vivia en un estat estrany, mescla de espectació, d'inquietut, d'alarma... Un raig de llum imprevist, una temor inesperada en mig del silenci, una forma vagarosa que s'interposés sobtadament entre'ls meus ulls i objecte de la meva visió, me causaven un sur desproporcionat, i'ls meus sentits s'excitaven afinant-se fins a la subtileza i tot el meu cos palpitava d'emoció. Adhuc una simple olor, que l'aura'm portés d'algún jardí llunyà o dels testos d'algún terradet, m'impresionava d'una

manera que no's pot dir. I, per altra part, me tornava distret i somniador. Era inútil que volgués parar ment en la explicació del catedràtic. Me'n distreia sens adonar-me'n; i mentres ell parlava dels pretèrits i supins o de les oracions per passiva, la meva fantasia dardava per les ribes del Ter o del Onyar, s'esmunyia riu avall en una barca per sota les branques florides, o s'entretenia a cantar i recantar alguna vella cançó, de la qual fins a les hores no havia sabut assaborir la bellesa cor-prenedora. I quin poc dalit d'obrir un llibre! Què peresós m'era tornat! Què gallòfol! Jo prou m'ho coneixia i me'n apenava, però m'invadía quelcom extern que era més fort que jo i'm dominava a faisó de com ens domina una són invencible.

Un d'aquells dies, després d'haver plovi-nejat tot la tarde, el temps va asserenar-se gairebé a sol morent, i vaig sortir al balcó a respirar l'aire lliure. Quina fresca més agradosa! I quants de matiços s'hi percebien! Aixís com en l'aura d'un jardí un hom hi gaudeix els aflaires de diverses plantes oloroses, aixís en l'ambient d'aquella tarde s'hi sentien les frescors diverses de la terra molla de les parets regalimants i de les gotetes puríssimes i tremoladores, que penjaven com una filera de gemmes a sota els passa-mans de les balconeres i'ls relleixos de les fatxades, i que en caient se pulveritzaven en l'armòsfera. A ulls clucs, només que de respirar-les s'haurien endevinat aquelles coses; i per certa sentor agrella i densament humida, que de tant en tant aportava la pantejada del vent, s'hauria pogut sospitar enllà de les cases la fronda xopa de la nostra devesa. Oh exhalacions admirables de l'aigua!

El blau del cel era moll, tendre, intensíssim... El sol, ja força baix, cairejava de grogues llicentors les cases del Mercadal. Les teulades resplandien com a vidrim. Vagarosos reflexes irisats aclarien ça y llà les ombres amb la llur delicadíssima lluminària. El carrer de Ciutadans començava a fosquejar; però a la plassa del Vi l'aire era tant diafànic, tant impregnat de claror, que la vista no perdía cap detall... ni una volva, ni una esquerdà, ni un grà de sorra.

No passava quasi ningú: un senyor vell amb un paraigues sota l'aixella; una mi-

nyona de servei amb una ampolla a la mà; dos capellans que es passejaven por sota les voltes; poca gent més. Els balcons eren deserts. Els pardals piulaven i xerrotejaven sorollosament per damunt de les teulades invisibles. De tant en tant alguna de llurs ales apareixia esvalotadament per defóra dels ràfecs. Enlaire, en mig del cel, a una profunditat immesurable, un ocell... tal vegada la primera oreneta... daurat de sol, immòvil en un punt, aletejava. Oh l'interessant solitari! Era un puntet viu, que palpitava isocronament amb el meu cor... i's diria que fos el cor el centre vital del món aeri. Ell i jo'ns confoníem en un mateix ritme harmònic; i bevíem la mateixa llum, les mateixes blavors puríssimes i les mateixes exhalacions de la terra i de l'aigua i de les plantes amables... I'm plavia que fos aixís. I are mireu quina sensibilitat més estranya la meva: fins i tot vaig entendre-me i emocionar-me.

Estava tant distret que no'm vaig adonar de la vinguda d'un d'aquells carros de la meva deria, fins que un seu sotrac va fer dringar al meu darrera les vidrieres del balcó. Aleshores vaig abaixar els ulls a guaitarlo. Ja l'animal devanter era a prop de casa... un soberc animal per cert. Era un mul de una estampa gallardíssima: alt, esparvillat, de cama nerviosa i prima, fi d'orelles, maciç de cos, expandint lluïssors d'acer brunyit i presentant un aspecte general tant ferreny que en el sò metàlic de ses potades un hom creia endevinar-hi el de tota la materia de que era format. Us prometo que era cosa d'agradar. Adhuc els dos capellans, que's passejaven per sota les voltes, s'aturaren per contemplar-lo.

A darrera seu venien cinc altres muls d'estampa més feixuga, peluts i espallonosos, esquilats de mig cos en amunt; i al darrera de tots, a braços, un cavall gabaig tant grossegàs, que amb prou feines hi cabia. En total set caps, set tarasques. La tirallonga agafava quasi tot el llarg de la plaça del Vi. I el carro era digne d'aquella mula. Les seves grans bosses carregades arrosegaven gairebé per terra com la braguera d'un animalàs prenyat. Un munt de caixes, sarrions, botes, sacs i farcells de totes classes, que resurtia per davant sobre la escala, s'aixecava fins a dalt de baranes; i

Goma, Ortopedia, Higiene
Cotons, glaces i benes
Braguers i faixes ventrals a mida
TUSELL GERMANS - Barcelona

— Fàbriques: —

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3
Apòsits antissèptics.—Vila Vilà, 89

— Botigues i magatzems: —

● Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 ●

— Enviem catàlegs a Farmàcies i Droguerías —

de baranes en amunt, sota la tenda costelluda, encara hi quedava una mena de baca o algorfa, on haguera pogut viatjar folgadament una família. No crec que mai s'hagi construït un carro més llarg, més ample, ni més alt; i acabava de fer-lo més voluminós una mitja dotzena de gavies de bruc rublertes d'aviram, que duia lligades a darrera sobre la banca del capsal. Ja calia que prenguéssim bé les voltes dels carrers per no topar amb les cantonades. Allò era un veritable magatzem ambulat. I havia de tenir un pes escruixidor. Prou ho senyalaven les negroses lluentors de ferro que les rodes deixaven marcades ací i allà del empedrat.

Marxava poc a poc, però amb seguidesa i bon compàs, sense crits ni xurriacades; i enc que les estores baixes i les galgues i les rodes havien rebut de les fangueres del camí alguns presents no massa pulcres, ofería una traça excepcional de gaiesia i adhuc, en certa manera, de netedat. El fanal reflector, amarrat amb una argolla a la perxa, com si diguessim al cim del pinyó de una fatxada, era polític com un xarol i ostentava un vidre més immaculat que'l del monocle d'un elegant. La lona de la vela era de una grogor simpàtica i d'un gra satinós i queia per davant a plec de cortina, ben compartida a banda i banda. Un ramet de llor, seguranment beneït, com el que les bones mestresses solen posar a les portes i finestres per preservar-les del llamp, verdjava en un dels costats davanters, curiosament lligat amb una corretja encivellada. Vivía, doncs, allí alguna ànima piadosa? Ressonava tal volta als vespres dins aquella algorfa viatgera la santa remor del rosari? Quina mà curiosa i honesta cuidava d'aquell fanal i d'aquell ram de llor, que parlava d'una fe tota senzilla i d'una devoció tota prudenta?

El carreter anava a peu, al costat de les mules, mig distret, mig vigilant. Era un home canut, de cinquanta anys i potser més, alt, corpulent, frescàs, plena d'intel·ligència la noble cara afeitada; francs i candorosos

els ulls. Caminava brandant, brandant, amb aire de calma obligada, com si hagués de refrenar l'impuls de la seva marxa per ajustar-se a la de la rècula. Duia les xurriaques a la mà, i anava amb l'armilla descordada i'l gec penjat al muscle. I com que'l gec estava girat del revés, se'n descobria la butxaca sarronera i, en ella, brollant un troç en fòra, un flaviol de boix amb bells aplacats de llautó. Un flaviol! El bò del home tindria instints d'artista i's convertiria en músic, valdament que no fós sinó a estones perdudes. Durant la llarga jornada devia matar la nyonya tot refiletant les enyorades cançons de la seva terra o ensajant algún ballet per fer saltar la fadrinalla del seu poble. I mentres-tant els animals proseguirien calmudament la marxa, el carro brandaria i cruixiria dolçament com una nau en mar de bonança, i les rodes anirien voltant enllà, enllà per la carretera infinita, mantenint-hi quiscuna un punt de tangència sempre sol i sempre distint, igual que fa la nostra vida pel camí del temps. Jo m'ho vaig figurar aixís.

En aquestes, ja les mules començaven a pendre la girada cap al Pont de Pedra. Quatre crits del carreter, algún espetec de les xurriaques i tot marxà com una seda. El carro se'm presentà, a les hores, per darrera. La algorfa de sota la tenda venia a nivell del meu balcó, a dues passes i vaig llambregar-ne l'interior, un interior braument embaraçat de farcells i enfosquit per penjarelles de roba lligada dalt dels cercols. Però no hi havia sols fardamenta, no. Allí, al darrera de tot, quasi a toc de la meua mà, asseguda en un coixí, amb un paneret de labor a la falda i una mitja en obra entre les mans, una noia esplèndida, immòvil, com encantada, m'estava mirant de fit a fit, ablamant-me. La sorpresa havia sigut mútua. Els nostres ulls s'havien trobat de cap i volta sense esperar-s'ho. I'l mateix esparverament i la mateixa emoció de la sorpresa abrindaven més i més el foc de les nostres mirades; i la torbació del moment no ens permetia dissimular, al un ni al altre, la

vehement adhesió, amb que s'uníen les nostres ànimes esborneiades de goig per la llur topada violenta. «Oh Deu... heus aquí l'objecte de la meua set... heus aquí la llum del gran misteri. El cap m'anava en roda, les entranyes se'm fonien, tot l'esperit me fugia per la vista. I les meves cames se flectaven, decantant-se d'esma cap a la genuflexió, i sentia necessitat d'adorar i de dir-ho, amb paraules, amb accions... Vaig portar-me una mà als llavis i, després de besar-la fervorosament, vaig estendre-la vers l'objecte de la meua emoció. Mes la encantadora, a les hores, vermella com una brasa, acotà'l cap i va cobrir-se la cara amb les dues mans. I vaig sentir fret i tenebres. «Perdó, perdó!» cridà l'ànima meua; i la paraula arribava a estremir els meus llavis quasi esclatanta. «Perdó, perdó!»

El carro anava fent sa via i jo'l seguia en esperit, gemegant, tornat tot jo una súplica muda, dolorosa, ardentíssima... Seria reparada? Seria compresa? Es que no havíem sigut dos a fruit del goig d'amor? Sí, encare m'esperaven altres delícies. Un cop una mica lluny la gentil algorfenca s'atreví a descobrir-se de nou, i de nou vingueren a mí ses mirades esplendoroses, sol del cor. I'm va somriure. Era'l consentiment plè, era la correspondència sense reserves. Voleu més felicitat? Ja no'm vaig recordar del efecte contraproductiu de la meua primera besada, ni del penediment amb que acabava de deplorar-la, i un petó i dos i tres, expressivament dedicats seguiren el camí del meu ablatat daler. Oh desvari! oh realitat única!

Aquella dolça aimia va desaparèixer carrer Nou enllà, entre la polç d'or del crepuscle. Quina recança! Quin enyorament va deixar-me! Però al ensems, allà, a les profunditats de mon ser, els àtoms de la meua vida celebraven orgies magnes, en les quals s'entonaven himnes de victòria i's bevien embriagueses de llum. Allò era estada una revelació, un prodigi... Mes el romanç de la bella viatgera no podia tenir continuació real. Mai més vaig retrobar-la, ni vaig sa-

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega	Ptes. 35
Tela	45

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Rústega	Ptes. 45
Tela	» 55

ber d'on era, ni d'on venia, ni aon anava, ni tant sols la meva boca pogué gustar les sil·labes esquisides del seu nom. Portadora d'un fiat diví, la gentil missatgera havia desaparegut desseguit de complida la seva comanda. Aneu a saber qui era. Una damisel·la d'hostal? La pubilla d'algún mas? La filla d'un ric carreter? Què importa? El cert és que la vaig somniar dies i dies amb el seu pentinat modest, la seva brunesa clara, les seves galtones molçudetes, i els seus ulls plens de bondat i tant i tant trastornadors. El cert és que no'm cansava d'encomanar al vent que li portés els meus sospirs, i a la lluna benevolent que la inclinés a una disposició d'esperit avinenta al meu recort. I han passat anys i més anys, i m'he fet vell i encare avui, quan penso amb ella el meu cor recobra'l ritme de la juvenesa. És que fou el primer llustre de amor, un anunci de florida. Per ella'm semblen més poètics els grans carros d'aquells temps llunyans. I no s'és envellida mai. Sempre igual dins el meu pensament, romàn en una eterna joventut de deessa.

Encara a voltes la somnió; encare a voltes passa per ma fantasia a manera d'una immutable representació mitològica. Més bella que Venus dins la seva petxina, més magestàtica que una reina en carroça triomfal, ella, la innominada, dins la seva alegorfa viatjadora va pensant en mi a la llum de la lluna; i mentres-tant el carreter, com un ~~fantasma~~ a honor d'una ninfa, flivoleja uns aires dignes de la nit encantada, les set enormes besties prosegueixen calmudament la marxa, el carro branda i cruix dolçament com una nau en mar de bonança, i les rodes van voltant enllà, enllà per la carretera infinita, mantenent-hi quiscuna un punt de tangencia sempre sol i sempre **distint**, igual que fa la nostra vida pel camí del temps.

J. RUYRA.

La cançó del foll encís

Trem dins la selva l'esperit selvatge de les llebres qui dancen dins la nit, trem dins la vall la gracia de l'oratge i dalt del cim un núvol infinit.

I més enllà del cim, una daurada claror d'un món que deu ser tot daurat, en el cel una estrella abandonada, a dintre meu mon esperit torbat.

Oh com les tiges m'han donat paüra com si fossen les llances d'un estol. Oh com l'he vista aquella bruixa obscura arrencâ'ls joncs de vora'l fontinyol.

I el rec com una serp enverinada perseguint els meus passos insegurs, i la remor del vent bronzi apagada com una vespa entorn dels fruits madurs.

Jo volia fugir, mes no podia, mos peus s'eren colgats dins l'aiguamoll, i veia com la bruixa m'atenyia i he sentides ses urpes en el coll.

Oh lluna, lluna, clara lluna amada, què fas dalt dels pollancre esfullats! Oh lluna, lluna, clara lluna amada, perdona pietosa'ls meus pecats!...

Tu qui esguardes serena les estrelles que lluen a ton vol piadosament, tu qui vetlles el sòn de mes parpelles i daures els meus somnis dolçament.

Diga'm oh lluna! per què rius tant clara, jo que't sabia tota de bondat, i amargament la teva llum m'ampara i no m'enfonzes en l'eternitat?.....

L'eternitat dels ulls

Aquesta nit he sofert un gran dol, de pensar en la Mort, amada meva, mes no en la meva mort, sinó en la teva de pensar que jo puc quedar-me sol.

De pensar que jo puc quedar-me sol en mig de tanta gent que al món hi hà, perquè no trobaria una altre mà que m'eixugués el plor ni'm des consol.

Per això aquesta nit he recordat com mai aquell perfum de vora teu, l'encesor de tos llavis, l'hora breu que'ns veiem cada dia d'amagat,

i més que tot, aquell dalè incendiari amb que miro'ls teus ulls profundament, i tot això amb la Mort al pensament que'm castigava no sé quin pecat.

Mes, bella amor, tement aital dissort la teva imatge se m'ha fet més viva, car no és en tu la gracia fugitiva ni pot arrebaçar-te-la la Mort.

Que si ho provés seria jo més fort... i encara que en la lluita fos vençut perdria sols ta carn—quin bé perdut!—mes mai ço que seria mon conort:

Que en la brega jo'ls ulls et llevaria, i amb ells ton esperit qui'm restaria amb el perfum que sento vora teu i amb tot el foc i el goig de l'hora breu que'ns veiem d'amagada cada dia.

Elegia

De parany m'han voltat els que m'aïren Senyor, i ja no veig lo vostra mà; tots els ulls de la terra sé que'm miren, mes vostre esguard m'ha aparegut llunya. Oh Just, Senyor de l'eternal justicia! jo he sentit vagament vostre abandò, i he tombat d'una mortal tristicia i rès me dóna ja consolació.

Aquells camins assoleiats de gloria com me'ls haveu, Senyor, entenebrit, i m'heu torbat el seny amb la memoria d'un vell torment per vostre amor finit. Oh, pietat!... no aniquileu ma vida!... Aquella que'm menàreu provident una tarda d'estiu adolorida

dins d'una llum de posta sangonent; aquella qui ha florit dintre mos dies agençada de vostra suavitat, i d'unes mans acerbament impiés a les vostres pietoses m'ha tornat; en un instant l'haveu transfigurada, heu apagat sos ulls de torbació heu obscurit sa faç acolorada i heu estrafet sos llavis de passió. Heu arborat el foc de mes entranyes i heu oberts els meus ulls horriblement i heu fet cruixir mes dents de les estranyes esgarriances de l'enfolliment.....

La vostra mà divina és molt pesanta, mes no enfonza, Senyó, en la tenebrò, la eternitat vostra justicia canta, mes el temps plè de sol diu el perdó. Ha lluit novament vostra clemencia i m'heu tornat a la tranquil·la amor... Mes, oh Senyor, perquè vostra presencia sia en mos ulls una eternal lugor, perquè al besar les temples de l'amada senti en mos llavis l'immortal destí, i heguin mos senys la joia mesurada mentres en ella s'estremeix el sí, deixeu dintre mon cor eixa punyida que sento al aspirar intensament... Sía un espill ma vida de sa vida, vas de conort dins ombra de torment.

LLUIS VALERI.

¡NO, SEÑOR!

No existe nada para curar un resfriado de cabeza como los Pellets del afamado especialista inglés de las enfermedades de las vías respiratorias, Dr. Mackenzy. Tomados al sentir los primeros escalofríos y al manifestarse los estornu-

dos iniciales del enfriamiento, los Pellets impedirán que siga adelante vuestro resfriado y lo curarán siempre en 24 horas. Tomando Pellets no es menester guardar cama, ni usar sudoríficos; curan mientras seguís vuestras ocupaciones diarias. Descargan inmediatamente la cabeza, corrigen la destilación mucosa de la nariz, el lagrimeo, el estado febril y todo el malestar del cuerpo que causan los resfriados. Reblandecen el pecho, facilitan la expectoración y corrigen la tos. Se venden en todas las farmacias a ptas. 1'50 la caja.

D'ART

Les pintures murals d'En Joaquim Torres-García

Post-Comentari

Una volta més creiem i diem les excel·lències del mètode i llei que En Prat de la Riba formula en la «Nacionalitat Catalana», reguladora de les evolucions col·lectives de la Nació; mai com ara havíem vist i comprès la marxa i evolució de les dues corrents i forces socials de Catalunya, la una de irradiació propulsora en els centres superiors de la vida nacional, i l'altra, la marxa evolutiva de regressió en la línia de periferia

Sinó que avui, hem vist marcada i accentuada de manera viva aquesta oposició; perquè quan Catalunya operà la seva evolució política, apartats i desterrats els prejudicis que envollaven l'esperit social, el denominador comú en l'esperit de tots els catalans era Patria; i ara, en aquesta nostra evolució artística que farà i dirà el pronunciar de Catalunya centre d'art, als prejudicis i malvestats aquelles, veiem juntar-se quelcom més, que amagat amb el nom de interessos espirituals, si socavem i escatim bé la qüestió i sabem i veiem com ella es manifesta, calificarem simplement d'*interessos*.

Nosaltres que sabem i fem de l'art patrimoni d'interés espiritual, fem i operem en els actes tots del camí d'ascendència del nostre renaixement d'art, afirmació; portem un llevat de Patria i una força espiritual incontrastable, i per ço, simplement afirmant la nostra dictrina, sens acudir a la palestra, vivifiquen i bastim aquesta fe en l'avenir i la formosor de la plenitud de l'art a Catalunya.

La mateixa força única i inquebrantable que ha portat i guia el renaixement polític de Catalunya, portarà la seva renaixença artística; perquè en total, l'art és manifestació de la vida nacional, i si existeix i viu la Nació, també l'art, en manera natural i directa, deu existir i manifestar-se. I aixís com el catalanisme polític fou per l'afirmació que ha devingut realitat, el catalanisme artístic, serà també per l'afirmació que s'imposarà; no necessita protestar ni enderrocar rès. Bastim el casal nostré, i com tenim fe en la nostra obra, la tasca és constructiva i d'afirmació.

Per ço és que l'obra d'En Torres-García no ha sigut imposada combatent ni desplaçant cap obra ni personalitat; pel seu valor d'afirmació és que triomfa; i per a pintar els frescs del Saló de Sant Jordi, ha bastat sols l'esforç d'afirmació aquell, de l'obra del nostre pintor nacional.

I per ço també, l'article que publicarem parlant d'aquesta gloriosa obra, veiem i dèiem sols en el fresc d'En Torres-García, valors doctrinaris, valors ideals, interessos espirituals, i defugíem i apartavem d'ell tota acció personal, de «capelleta», — crítica de interessos —; i aixís i sols aixís, continuarem pronunciant, — imponent — la doctrina nova.

Creiem que l'art deu ser fruit i esponjament de les substancies nacionals; i al entorn d'això hi hem bastit aquesta unitat de doctrina que informa el nostre art de renaixença, i d'ell n'ha sorgit triomfanta aquesta joventut que lluita en el nou ideal. I per ço és que en el fresc d'En Torres-García, vegérem i invocàrem aquests interessos espirituals de la Nació, que per nosaltres és la deïu i font de manifestació del nostre Art.

I nosaltres que creiem i tenim l'exercici de la crítica com funció espiritual renovadora i guardadora d'aquells, quan se parlen i debaten interessos espirituals, per creure és immoral, ni atndrem ni respondrem, malgrat se'ns hi reti, interessos personals i crits d'impotència que s'alcin. Perquè sabem i servem la dignitat del nostre comès, i sabem quin és el valor de dignificació en les funcions espirituals de l'home.

Es i serà immoral l'evocar interessos de «capelleta», baixos interessos, debatent i combatent l'obra d'En Torres-García; i ra-bejar i manifestar-se en una impotència vergonyant i humiliant. Perquè enfront l'unitat espiritual d'una doctrina, l'home fort hi enfronta una força i unitat d'ideal; i quan se debat un valor espiritual, és noble el posar-hi i xifrar-hi sols valors del esperit humà; ara, quan aquell valor i riquesa és en mancament, l'acció i obra única és la protesta i la baixa lluita difamatoria. I aquest és el terreny al qual nosaltres, sentint-nos-hi

superiors, mai descendirem ni acudirem, si *algú* volgués provocar-nos-hi i portés l'acció seva a aquests viaranys.

Perfectament, pesar i discutir l'obra d'En Torres-García i el valor tot d'aquest ideal de renaixença artística, quan enfront ella s'invoqui el nom i ideal de la Nació, de la unitat de l'art; mes això necessita una solvència i altesa d'esperit, que sigui i visqui amb la nostra. Que interessos d'ideal nostres no els entregarem ni abandonarem mai, com espectacle de circ, a la voracitat àvida d'una multitud.

I aixís serem i obrarem *tots*; la labor nostra no és de protesta ni defensa, sinó de afirmació; vegeu l'obra d'En Torres-García, l'obra tota de la nostra renaixença, d'afirmació. Si es vol deturar aquesta acció constructiva nostra, certament no serà intentant portar el nostre pensament i unitat d'ideal a la lluita i palestra de les passions.

Diguérem i afirmàrem amb la obra del pintor nacional de Catalunya, En Joaquim Torres-García, el valor i dignitat d'aquest moment de Renaixença Catalana: insistirem.

Insistirem, perquè és precisa la col·laboració de tots en aquesta tasca de renaixença, i no creiem que la nostra sigui sobrera; mes insistirem sempre en laboració d'afirmació, constructiva. I insistirem amb una sana i bella continuïtat. Ho farem serènamment, perquè tenim una fe inquebrantable i única en la força i impuls d'aquest nostre renaixement; perquè veiem no és estèril la labor nostra i ja nosaltres fruïm i gaudim la bellesa i goig de la creació.

Mai farem tasca protestatària; mes enfront nostre hi hà qui es xifra en ella a falta de mellor fortitut; hi hà qui, despreciant i apartant el plaer immens de la creació, nega de sí el goig de la acció constructiva.

Els restaràn en la protesta. Nosaltres obrarem per l'avenir, i el bell bagatge espiritual nostre i l'amor de Patria faràn i diràn la gloria de la nostra obra; i amb ella, presidint-la, la d'En Torres-García, a la Generalitat Catalana, dirà amb viva plenitud el valor de dignitat i afirmació del nostre pensament.

MARTI CASANOVAS.

Davant l'obra d'En Torres-García

Podríem en primer lloc erigir dues pedres i arbitràriament posar en l'una *Formosor* i en l'altra *Bellesa* — i dic en *formosor* armonia, gracia, tècnica; i vull dir en *bellesa* divinitat, inspiració—. I podríem sentar que *formosor* és una i és divisible, car hi hà formosor en un paisatge, formosor hi hà

forçosament en una part d'aquest paisatge isolada: en un arbre, en una pedra, en un regueró d'aigua. I que *Bellesa* és una i indivisible; així serà *Bellesa* un paisatge, serà una dona al mig d'un paisatge, mes no ho serà un fragment del paisatge ni de la dona, car *Bellesa* és aquell Tot compost tant

com pels arbres pel moure's dels arbres, tant pels núvols com pel moure's dels núvols, pels aucells que canten, per les remors del vent, per les remors de la mar.

Però una flor, un arbre, que tindran formosor si ho mirem amb l'esperit apagat o distret, podran arribar a esdevenir Bellesa si nostre voler i nostre seny saben evocar el jardí o el paisatge i les muntanyes i el gran cel cotxant-ho tot; sols així podrà arribar a Art, perquè Art és això: una visió o evocació del gran Tot.

I així tindrà més forta valor una obra de art com més l'artista hagi sabut evocar i plasmar ço que havem dit; per tant una flor, un arbre, traspassats a la tela per un ver artista, poden francament ésser Bellesa, perquè la evocació que nosaltres fem inconscients gairebé davant la flor o l'arbre naturals, la contemplem més subtil, més oberta, damunt el llenç, i a més de les nostres muntanyes i del nostre mar i del nostre cel, hi veiem la nostra dona agermanada, encarnada en la cosa creada; i heusaquí com se'ns posa davant de nostre esperit ço que l'artista expressament volia que veiessim, el gran Tot, o sia Deu, principi i fi de tota Bellesa.

Per això el verdader artista no tindria cap necessitat de donar-nos grans panorames, ni grans composicions; amb un ocell o amb un arbre ens diria el mateix, car l'Art és una bella síntesi de les coses del món; mes ell sent reçaça d'aixís fer-ho i sent plaer de donar a la síntesi un ritme més aixamplat, llavors construeix un paisatge o

unes figures, mes no'ns diria pas més coses encara que amb tot fervor construís centenars de formes, car el nexce seria el mateix que donant-nos un arbre sol o una fruita, sols que ens ho diria d'una manera més gentil fent-nos a nosaltres i a la cosa creada una gran reverencia.

J. DUCH AGULLÓ

El Crist de nostres altars

A. D. Miguel de Unamuno

Se'ns hi daleix el Crist dalt de les creus, i el decanta'l voler amb un mig aire de caminar posant ben plans els peus, que per sè a terra no'ls hi manca gaire.

L'impudor de la carn i del torment amaga en Ell, curosament i honesta, —nú i llatzerat—, l'alè del moviment amb la gracia onejanta d'una vesta.

I els braços, tímmit, no gosant obrir de bat a bat, dominador d'amplades, sembla voler-los recullir per dir: —Limita'l teu desig a tes braçades— Crist tant humà que vol tornà a venir per juntar amb les nostres ses petjades!

J. M. LOPEZ-PICÓ

Perquè d'ell, escrit en forma de diàlects, ens en resulta el país de l'autor per un estil aixís: Els seus obrers, esclaus d'un instint enverinat de classe, ens fan l'efecte d'*étourdis* quan enraonen, manats més que no pas pels seus patrons per uns ideòlects, esperançats en un Estat ideal que ho mudaria tot i súbdits d'un Estat actual i positiu que és mal administrador, contrari als interessos del obrer, dissortat en les seves empreses, inepte per les institucions socials i benèfiques; pitjor tirà que el capitalisme que els obrers tenien per l'enemic més gran.

Davant d'aquesta pintura, un pensa: Veusaquí una classe que esperançava un estat paternal i ara li diuen: Mira el què en pots esperar de l'Estat, per si no ho sabies. Et pensaves tenir un enemic qu'era el *burgès*; doncs bé, aquest no ho és tant com et pensaves, però en tens un altre de pitjor: l'Estat. Justament la única fe que'ls quedava.

Amb quina amargor deù haver fet l'autor la pintura d'un país que no és ni prou auster ni prou mirat negociant, vivint o massa als núvols o massa aferrat a les coses! Amb quina poca fe deù haver escrit les solucions conciliadores, per més que les injecti d'optimisme! Com pot ser que uns obrers com els que ens pinta tinguen fe en cap camí que no siga la revolució, com pot ser que en un Estat com el que ens destapa siga possible ni la esperança de l'autor ni menys la més exigenta dels proletaris? I allavors, quin temps perdut el de la discussió!

Per ço, segons com, una paraula molt significativa ens sembla la que l'autor posa a les cobertes del llibre com a lema, i com a darrera paraula en ell: «Après-seuvos». Si la pintura és característica de les multituds del seu país, si el seu Estat és tal com el pinta i no hi han homes allí per a fer-lo d'altra mena, si els proletaris hi tenen la orgullosa *étourderie* amb que els fa enraonar l'autor, i el seu llibre no és una pintura d'exceptions, cal anar molt depressa si encara hi hà remei.

JOSEP LLEONART

Comentari

Quin bon desig de conciliació en aquest llibre de sociologia en forma popular i entenedora, sembrat d'apreciacions de sentit comú, que al trobar-les ens fa l'efecte que ja havíem llegit el llibre!

I és que el nostre amic advocat, o l'industrial o el botiguer treuen idèntiques raons, ja d'anys, cada vegada que's parla d'aquesta guerra d'avui que se'n diu obrerisme. Hi hà troços del llibre que semblen dictats d'ells.

Però, una vegada tancat el llibre ens hem tret del davant la visió entremaliada i curiosa de les estadístiques, del joc de la rèplica, de les anècdotes, i els claps de sol de les belles solucions, i descansant els ulls i el pensament en la llunyania infinita, ens posem a cogitar la significació que puja de tot aquell material de coneixements i d'anhels, quina migranya de desesperança ens vé també d'aquest llibre!

Alfred Russell Wallace

El 7 d'aquest mes morí plàcidament, després de una curta malaltia, dins la solitud camperola de Wimborne, el doctor Alfred Russell Wallace. Morí a 91 anys i sa llarga vida irradiava una puritat, una modestia i una noblesa, comparables solament amb l'amor, amb l'alta saviesa esmerçada en l'estudi de les ciències biològiques.

Nosaltres volem recordar en aquestes breus notes la generositat de que donà mostra quan sabé que Carles Darwin havia concebut la seva teoria sobre l'evolució de les espècies, disset anys enrera. Es sabut que les primeres idees li ocorregueren a Darwin en el 1838; mes ell, amb memorable esperit de veritat, s'abstingué de publicar-les mentre no va haver aplegat els fets, donades i elements necessaris per ben madurar-la. Allavors va ésser, quan hagué recollit el voluminós material de la seva obra sobre l'evolució de les espècies, que li arribà una carta de Wallace, jove desconegut, en la qual li demanava parer i consells sobre un curt tractat del mateix argument.

Darwin romangué estupefacte i expressà la seva sorpresa i el seu abatiment amb aquestes paraules:

«El llibre del jove Wallace resumeix totes les idees fonamentals de la meua teoria. Hi ha coses que semblen preses de la meua obra. Mai m'hauria imaginat que pogués succeir una cosa tant meravellosa. Fa vint anys que penso en aquesta obra meua i Vos m'advertíreu

moltes vegades que algú em precediria. Dissortadament teníeu raó.»

Wallace mateix conta com se li revelà el misteri de la varietat de la vida; fou una nit a la Malesia, en una expedició científica, mentre llegia l'ensaig de Malthus sobre la població. Per accentuar més la combinació fortuïta, el mateix llibre havia inspirat la mateixa teoria a Darwin.

Darwin magnanimament decidí renunciar a la publicació del fruit de tants anys de meditació continuada, però els seus amics el decidiren a publicar-lo juntament amb el tractat de Wallace. Així ho feu; les dugues obres eixiren precedides de un pròleg de Levey, en el qual l'aciençat susdit explicava la extranya coincidència, per la qual dos cervells genials havién tingut gairebé al mateix temps la intuïció de una llei fonamental de la natura.

Wallace amb gran modestia digué i escrigué sempre que el veritable autor de la teoria de l'evolució de les espècies era Darwin, que la obra propia era insignificant, que a l'altra pertocaven l'honor i la gloria.

Pocs episodis hi ha a l'història de la ciència més nobles que les relacions entre aquests dos savis, la llur amistat i la llur cooperació recíproca. La llur amistat durà fins al sepulcre i Wallace volgué seguir les despulles de Darwin fins a l'abadia de Westminster. I ara, morts tots dos, el nom llur és indisoluble.

JOAN ALZINA i MELIS

Una interessant qüestió

Pedagogia

I si resultés que al cap i a l'últim, la publicació de llibres destinats exclusivament als infants —lo que se'n diu «llibres a l'alcanc dels infants»— constituís una error pedagògica?

No hi havíem pensat mai, quan l'idea ens ha ocorregut al marge d'un episodi del goethià «Poesia i Veritat». Conta Goethe, en aquestes memòries, com, no existint encara quan ell era petit les biblioteques de caràcter infantil, tant estes més tard, ell havia hagut de llegir de bonhora els mateixos llibres que els homes fets. «Si s'exceptua l'«Orbis pictus» de Comenins, cap llibre de aquell genre — diu — va arribar a les nostres mans. Però füllejàvem ben sovint la «Biblia» in-folio, amb els gravats de Mérian;

la «Crònica» de Godefred, amb els gravats del mateix mestre, ens va fer conèixer els esdeveniments més notables de l'història universal: l'«Acerrap hilologica» hi afegí faules, mites i meravelles de tot ordre, i, com jo vaig apendre ben d'hora a conèixer les «Metamorfosis» d'Ovidi, de les quals vaig estudiar diligentment els primers llibres, el meu jove cap fou aviat rublert d'una munió d'imatges i d'aventures, de figures i d'esdeveniments considerables i meravellosos, i mai d'aburriment poguí pendre'm, ocupat com jo estava continuament en fer jugar aquest fons d'adquisicions, en repetir-lo, en reproduir-lo».

Cal confessar que'l resultat final no fou massa dolent...—I, no obstant, un pedagog d'avui d'una educació feta a

base de la lectura d'Ovidi?—Diria que avui se coneixen millors procediments. —Sí, però ¿està provat que amb aquests millors procediments s'obtinguin millors homes?

Rès sabríem avui concloure sobre això. No dictaminem encara. Però complaguem-nos en clavar aquesta nova agulla d'inquietut.

6 Novembre.

Pedagogia, encara

Havent rebut, per raó de fina sensibilitat, la punxada de l'agulla d'inquietut que clavàvem, dies enrera,—i en plè període electoral!—sobre qüestions pedagògiques; i havent, per raó de prompta intel·ligència, aquesta punxada en tema de pura meditació,—algú, ben competent, m'escrivi:

«Moltes demostracions se li oferiran en el sentit que'l fer art, literatura, ciència «al alcanç del infants» no és el camí millor... Pot apuntar-hi el següent fet: La cançó estimada d'uns nois, per mí molt ben volguts, era i és encara «Deu lloat per la natura», un dels millors corals de Beethoven».

El fet és ben interessant. El tractar-se de musica li lleva, sens dubte, una mica de la força de prova que tindria en un altre cas la preferència a una obra «magistral» sobre les obres «acomodades». Però, ajuntat, com diu molt bé el reporter, a altres que podrien aduir-se, té son valor.

Podria aduir-se, per exemple, això: La lectura i estudi de la que s'anomena «Historia Sagrada», sol causar mol poc efecte en la imaginació i en la formació del noi. En canvi, el dia que un noi de mitjana sensibilitat, pren per primera volta els «Evangelis», és un sacudiment. —A condició, potser, que l'exemplar que tingui a la vista contingui gravats.

I aquest altre fet: Les millors lectures del «Don Quijote» se fan de petit.—Les millors, i en molts casos,—confessem-ho,—les úniques.

I aquest altre: sabem d'algú a qui, quan tenia deu anys, les noveles de Juli Verne no li podien interessar de cap de les maneres. En canvi, causà ses delícies i contribuí decisivament a la seva formació mental la lectura—molt distant encara de la comprensió—d'un llibre difícil i, per cert, mediocre: la «Biblia de la Humanitat», de Michelet.

I això altre, que ja's va escriure en el *Glosari*, el dia ditxós en que arribà a la Biblioteca de Catalunya una reproducció de l'edició primera del «Sistema de la Natura», de Linneu; «Jo no sé què tenen les obres dels grans savis, que és al calor d'elles que constantment s'han covat les joves vocacions. Tota la física

de Newton ha passat als nostres petits manuals i ben acrescudada encara, i millorada, i neta d'errors. Mes, ¿què ho fa, que a la lectura d'un manual ningú sent despertar-se-li la passió per la física, i a la lectura de Newton, sí? Tots els grans matemàtics que'l món ha conegut, han estat tals perquè, en temps de sa vida assatz prematur, els va caure a les mans, més o menys casualment, un volum, més o menys tronat, d'Euclides o de Lagrange».

Encara; en el mateix ordre de proves, una preciosa confessió. Parla un intel·lectual; «Haig de dir que quan jo he començat a interessar-me pel teatre de titelles, la meua innocència ja era lluny. De petit preferia mil cops, al teatre de titelles, el «melodrama».—També hauria preferit Shakespeare, si donat n'hi haguessin.—Avis útil als fundadors de Teatre d'infants».

Quant amaria el Glosador recullir fets, fets concrets, observacions o records personals, sobre aquesta qüestió de la preferència o no preferència de les obres posades preconcebudament «a l'alcanc dels infants».

Repetim que no sabriem determinar encara sobre'l problema. Que estem tímidament estudiant-lo.

14 Novembre

XENIUS

(Del «Glosari»)

Petit estudi pedagògic

Oh, car guia! Feu bé de no determinar encara sobre el problema.

No hi determinareu encara ni mai.

L'instrucció i educació dels infants és un veritable punt metafísic. Jo recordo la meua.

Amb quina gran satisfacció torno per la força del vostre escrit a mos anys d'estudi, al meu col·legi, al democràtic Col·legi de Sant Vicens de Paul, de Gràcia, no el de Barcelona, tots ja, ay!, desapareguts. Allí comensàrem un teatre d'infants. Però quin teatre d'infants! Amb *El Punyal del Godo* i *El Solitario de Yuste*, aprenguérem a dir *redondillas* i endecassilabs; amb *La Butifarra de la Llibertat* i *Las Pildoras*, a fer gresques pitarresques; amb *La Esposa del Vengador* i *El Nudo Gordiano*, a sentir-nos Calvo i Vico,—era en els benaventurats temps de *El Gran Galeoto*;—amb *San Hermenegildo*, estudiàvem les versificacions manses del Pare Gatell; amb *El Port de Salvació*, a declamar odeonescament, i amb sainets com *Qui no té pa moltes se'n pensa*, recullíem el fruit de les inspiracions populars de quatre quartos el sainet.

I tingui's en compte que tot això ho feiem sense dones, i que nosaltres mateixos arreglavem les comedies.

Què en va sortir de tot allò?... No ho sé.

No tinc notícia de cap company meu.

Sí puc assegurar que no n'hi ha pas cap que hagi arribat a ésser eminència en rès.

Es culpa d'allò? Es per culpa de nosaltres? Tampoc ho sé.

Sols puc afirmar per mí. que jo he quedat un petit eclèctic.

Però això no és pas cap força.

ENRIC MOLINÉ i MALATS

A Xenius

No creieu, estimat Mestre, que molts llibres que's llegeixen a les escoles no són fets *per a* els infants? No penseu que l'immediata finalitat de molts autors i editors, és simplement el guany? Demaneu als qui compleixen conscientment llur tasca pedagògica quin és el seu parer.

I molts d'ells us diràn: «Vos, qui també sou Mestre, i us haveu posat al nos-

tre davant—al davant del nostre poble—al encendre la llantia de la Ben Plantada en l'altar de l'Ordre, de la Mesura, de la Proporció, digueu-nos en vostre *Glosari* quines obres faria bò de llegir a l'escola, i, sense desterrar els llibres destinats exclusivament als infants, podríem començar a fer-los fruir la bellesa de les grans obres—de les belles obres,—i tal volta influirien elles damunt els seus esperits, fent-hi florir més alts ideals. I sobre tot—mirant la realitat—vullau publicar una llista d'obres dels Mestres, no oblidant-vos de indicar-nos, si ho sabeu, on se venen més econòmicament.»

«I aixís, el pic d'aqueixa nova agulla, que ens heu clavat al esperit, no serà tant dolorós.»

IVON

El millor Cafè és el torrefacte de *La estrella*.—Carme (Davant de Betlem).

La crisi de l'Estat

Notes crítiques

III

Mr. Duguit té un fals concepte del *dret subjectiu*, ja que'l considera equivalent a facultat o poder de dominació, a exteriorització de la voluntat pròpia per a ésser *imposada* als altres; i, fent aplicació d'això a l'Estat, *dret subjectiu* és el mateix que tirania, dictadura, etc.

Veusaquí l'origen de les equivocacions de tota la doctrina del mestre francès. I sembla impossible que això pugui succeir a un home acostumat a llegir autors alemanys i a posar pròlegs a llibres com el d'En Woodroxu Wilson! Precisament Jellinek és qui més aprofundeix l'afirmació de l'existència del *dret subjectiu* i qui més cura té de l'aplicació del mateix a l'Estat. Ell demostra plenament que «persona suposa el ser—individual o col·lectiu—que té força pròpia per a dirigir-se, capacitat racional, força ètica». És a dir, persona (que és el mateix que afirmació de dret subjectiu) no vol dir *poder d'absorció*, coacció en els altres, sinó capacitat d'auto-direcció, d'auto-determinació, d'auto-limitació.

No hi hà, sisquera, necessitat de que, amb Jellinek o Duguit, ens posem a discutir sobre si aquest *dret subjectiu* és anterior a la comunitat jurídica o és posterior a ella, ni que desenterrem aquella doctrina excessivament oblidada dels *drets innats*; n'hi ha prou, amb afirmar que el *dret subjectiu* és

un poder de limitació, de direcció pròpia, sense que tingui res que veure amb dit poder el fet de la direcció dels altres.

En Giner (1) exposa clarament aquesta doctrina. Diu: «El Dret—ni subjectiu ni objectiu—el Dret, senzillament, com qualitat de persona, és a dir, com distintiu de tot ser racional que's dirigeix, significa la síntesi de la conducta personal; no vol dir una imposició extranya d'un altre damunt la meua voluntat. No hi hà, en efecte, Dret—subjectiu—per a imposar-se als altres per raons de Sobirania abstracta. La política racional moderna aborreix els *fetiches*, puix encara que moltes voltes els aixeca, aviat els destrueix; l'Estat, personificat en un poder majestàtic es un *fetich*, que aviat va per terra». I més endavant acaba: «I així s'ha pogut sostenir que tota persona és un Estat, té un Estat, a la seva manera». El meu Estat, soc jo, deia Alas en el Pròleg de la traducció de *La lluita pel Dret*, de Jhering.

Es clar, que de l'Estat nacional a l'Estat individual hi van distàncies grandíssimes; emprò, vol dir això que ambdós no siguin *auto-determinació*, es a dir, manifestació d'existència del Dret subjectiu?

Deixant-ho apart, encara en dit *Poder d'imposició* que concep Mr. Duguit no hi és pas afortunat. Si d'aquesta *auto-determinació* de l'Estat ell ne diu *imposició*, convé sepa-

(1) Curso de filosofía del Derecho.

rar aquell concepte estret, clàssic, ranci, que fa del Poder un *imperium* solament coactiu, per a deixar lloc a aquesta altra concepció del Poder com *imperium* per la Ètica i la Cultura. Si mirem el Dret Administratiu modern (amb preferència al Dret polític), sobretot, en qualque autor com Orlando (1), notarem que el Dret social en totes ses finalitats adquireix una més gran importància que el Dret estricte—part propiament *jurídica*—que no pas el Dret que, referint-se a l'història de l'Administració alemanya, Otto Mayer (2) nomena *de Policia*.

I què significa aquest predomini dels fins socials de l'Estat sobre els seus fins jurídics, sinó la transició d'aquest període de *strictum jus* al període de Dret per l'ètica i la cultura, encara que sense incórrer en el *nihilisme jurídic* de la negació de tot imperi per la força, per l'element coactiu?

Ademés, el professor de Burdeus no's fixa més que en l'element extern, en la màquina, quan parla de Poder aplicat a l'Estat. I deixa completament de banda tot allò que hi hà al fons de la màquina, la força motriu, l'ànima, que en nostre càs no és més que l'ètica? Si dit element no hi fós, si no existís, inútil seria parlar d'imperi per la Cultura, d'Estat més humà que l'existent abans, d'Estat on la força no sigui l'element central i quasibé únic.

Tanta importància té aquesta objecció, que Mr. Pilotis, professor a Poitiers, refusant la doctrina de Duguit, diu que la regla de conducta que formula aquest és més aviat una regla de moral que no pas una regla jurídica, ja que «la llei positiva no és més que la comprovació de la regla social»; «hi ha quelcom més que ella, quelcom que li dona caràcter imperatiu en les consciències.....» No pot ésser aquest *quelcom* el fons ètic de què parlem?

Ja no cal fer esment aquí de l'idea que En Duguit té de *la llei*. Aquella *norma objectiva* no troba concreció, no troba forma de manifestar-se. I aixís s'arriba a un *nihilisme jurídic*. Mr. Esmein (3) ho prova en dugues paraules: «Si es nega la Sobirania, una de dugues: o no hi hà lleis, ni govern, i tindrem la quimera anarquista..... o les lleis no poden ésser més que transaccions entre les forces o classes diferents que de fet existeixen dins la nació». L'argument no té sortida, i el professor no'n sab sortir

més que dient que les societats modernes evolucionen envers un estat de Dret que descansa essencialment damunt l'acord entre les diferents classes socials.

D'aquí a la substitució de la llei pel contracte, quina distancia hi hà? Així doncs, fem cap al anarquisme. I tampoc en això és original Mr. Duguit.

N'hi ha prou amb ço que hem dit per afirmar que la nova doctrina de Dret polític no té originalitat més que en el sistema, en el conjunt; en els seus punts de vista parcials, pot combatre's sens més que recórrer a les

darreres escoles de Dret públic i a alguns conceptes tradicionals.

On la doctrina és nova de veritat i té punts de vista interessants és en la part *pràctica*, administrativa, d'estudi de serveis, principalment, que examinarem.

De passada, diguem tant sols que entenem que l'Estat tindrà *esperit* o no existirà. Encara que, no pot ésser precisament una floració errada d'esperitisme aquest desig de negació de tot ço que condueix a fer mantenir el principi de la llei—amb la coacció, és clar—dins la societat política?

JOSEP M. GICH.

De la Premsa

Congrés de laboratoris municipals

Fou celebrat a Madrid en el mes prop passat amb gran lluïment i nombrosa concurrència. Jo hi vaig assistir, delegat pel nostre Ajuntament, tota vegada que havien de tractar-s'hi problemes d'higiene municipal: per la representació que portava vaig ésser objecte de les més falagueres distincions, lo mateix per part de l'alcalde de Madrid, senyor Vincenti, que per part del president del R. Consell de Sanitat, director de Sanitat Interior, i altres elements oficials.

L'ànima del Congrés i el seu ver organitzador fou el doctor Chicote, home de molta empena, científicament ben lastrat i d'un tracte encisador. Eí sentit pràctic de tots els temes que posà a discussió dins les sessions, l'acert amb que les presidí, el nou esperit conciliador amb que resolía les divergències que apuntaven, li guanyaren les simpaties dels congressistes. Tots els temes venien inspirats de la mateixa idea: necessitat d'unificar els procediments analítics per a obtenir els mateixos resultats en tota mena d'anàlisis, siguin químics o bacteriològics, tota vegada que aquesta uniformitat deixa molt que desitjar en alguns cassos. S'arribà a conclusions definitives o molt raonables en certes qüestions: en altres es quedà a l'aire per no comptar encara la ciencia amb prous elements de judici per resoldre-les.

La forma en que's desenrotllaven les discussions em deixà sorprès, sorprès i encan-

tat a la vegada. Havía deixat Madrid, després d'una llarga estada, cap a l'any vuitanta set i bonament creia que pam ençà, pam enllà, hi trobaria els mateixos homes de llibre i de paraula fàcil que llavors hi havia. No fou aixís: amb goig ha faig constatar. Dintre el món de la política espanyola crec que essencialment rès ha variat del vuitanta set ençà: mes els delegats dels laboratoris municipals d'Espanya que assistiren al Congrés esmentat ni parlaven ni sentien com se sentia i es parlava de coses de ciencia en aquells temps de la meua joventut. No prenién per patró el llibre com llavors; el discutien fredament: parlaven de coses viscudes i en parlaven breument, sense frases, sense arrodonir els paragrafs, sense preocupar-se gens ni mica de l'oratoria, que era la preocupació dominant d'aquells temps. Ningú havia limitat el temps i eren pocs els que en deu o quinze minuts no exposaven ço que portaven dintre. Si algún de la tarifa vella es deixava portar de «la eloqüència», l'auditori es distreia; mes si un altre deia coses, se sentia volar una mosca, i si aquestes coses eren el fruit d'observacions personals se'l cobria d'aplaudiments. Allò era una conversa amicable que s'anava estirant, ja aixecada la sessió, fins al carrer, fins al portal de les cases, on els interlocutors se despedien. Donava gust sentir explicar, per exemple, quins procediments s'havien de seguir per descobrir els fraus de

(1) *Primo trattato completo di Diritto italiano.*

(2) *Droit administratif allemand.*

(3) *Droit constitutionnel, 1906.*

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

les farines; un senyor ja d'edat, crec que de Valladolid, el nom del qual no recordo, en parlava amb la mateixa fruïció que's parla del negoci més productiu. I aixís en tot. Jo, que ja so vell, comparava i em deia: això és una ben altra cosa.

Sota la Espanya llampant del parlamentarisme hi batega una altra Espanya, un esperit més viu que no's paga de paraules, i sent i pensa pel seu compte. Benvinguda sigui!

Vull creure que l'esperit de la Espanya nova que alenava en el Congrés dels Laboratoris Municipals és, en lo fonamental, el mateix que alena entre nosaltres. Un succeït esdevingut a les acaballes d'una sessió, al meu pobre entendre ho posa ben de manifest. Demanà un congressista que'ls Laboratoris Municipals fossin amparats de l'Estat, deslliurant-los del caciquisme local, per medi d'una bona legislació. S'aixeca un jove de Salamanca, de barba negra, front ample i una calva majestuosa, i amb una gracia acullida amb esclats de rialles, explica algunes de les exigències del caciquisme d'aquelles terres. Entre altres atrocitats conta d'una autoritat que d'ofici li ordenà que «analizase el agua de la muestra que le remitía e hiciese constar en su informe la procedencia de la susodicha muestra según resultase del análisis». Coses aixís no indignaven al noble salamanquí; pregunten al municipal d'on havia tret l'aigua i sortia del pas posant a l'informe la procedencia; lo que sí l'indigna són les pretensions i les exigències, verament intolerables, de tants i tants inspectors provincials, si fa no fa de una cultura igual a la d'aquella autoritat, encara que legalitzada per un títol acadèmic, que sols serveixen per a vexar al poble amb honoraris i multes, fent-li odiosa l'higiene que hauria d'estimar. Escorrent-se la discussió, per aquests indrets se deslli-garen les llengües de tothom, i lo que allà es digué de l'organització burocràtica dels serveis higiènics per part de l'Estat no's pot repetir sense perill, amb el ben entès que els que més apretaven eren els de Madrid. Jo a Barcelona no he sentit a dir mai de l'Estat ço que allà es digué.

El que n'apunto i el que en callo posa ben pel clar que la gent nova que puja a Espanya té a l'entranya un ideal ben diferent del que porten les generacions de polítics que devallen i es van desfent com les boires terreres. Per tot arreu l'oratoria, que era l'inspiració capdal de l'intel·lectualitat espanyola de vint anys enrera i d'allà enllà, va de baixa; vull creure que si a Catalunya no passa lo mateix és sols circumstancialment; si aixís no fos ho sentiria per la meva terra. Ahir, qui treballava en un ram donat del saber humà ningú l'escoltava; avui ja's comença de considerar-lo com un ésser molt més superior que no pas el que conjumina paraules, cerca efectes momentanis i concita passions, exercint l'ofici d'orador,

ofici del qual deia Ciceron que era la suprema calamitat dels pobles. Poc a poc es va lluny. El dia que entre'ls fills d'Espanya l'oratoria hagi perdut el prestigi que ha tingut fins ara, l'organització burocràtica de l'Estat, que a tothom repugna, mancada del més ferm puntal que l'aguanta, se fondrà per ella sola. A Madrid són moltes les intel·ligències superiors que aixís ho comprenen, més o menys radicalment, i es preocupen de crear una nova intel·lectualitat, filla del treball, en tots els rams del saber humà. Són els minaires del pervindre. S'es creat allí un Laboratori Municipal de nova planta, esplèndidament dotat de material, que està a l'alçada dels millors del món, amb les soles forces del municipi. Al carrer de Ferraz l'Estat n'aixeca un altre dedicat a l'investigació científica pura. A l'Hipòdrom un estol de joves, avui obscurs, treballa sobre els problemes de la físico-química que en el segle XX transformarà el món, com la física i la mecànica el transformaren en el segle XIX. La mateixa Universitat Central, amortallada fins ara sota la llosa d'una erudició morta, reb l'alè d'una altra vida. Una joventut generosa i ardida

s'acobla en una «Sociedad de Biología», en una «Sociedad de Ciencias Matemáticas» i en totes elles s'exigeix treball, rès més que treball. Es va perdent allí la memoria de aquells grans debats de l'antic «Ateneo de la calle de la Montera». A Barcelona de Madrid no'ns n'arriba més que l'aldarull de la xerrameca parlamentaria i és la veritat que a Madrid s'hi està infantant un nou verb amb el reculliment religiós que la naturalesa posa en tot lo que té en gestació. Tinguem-ho en compte. Els grans polítics d'allí no ho entenen lo que passa, però ho accepten «porque viste». Aquí, en canvi, un bon nombre dels nostres homes polítics creuen que'l diner que uns quants esperits enlairats esmersen en la obra de una cultura superior són diners mal gastats. Com se equivoquen! Qui crea homes de ciencia positiva en tots els rams del saber entre nosaltres, posa els fonaments del patrimoni futur del nostre poble i els fonaments del nostre domini en el pervindre. Perque a la llarga el que més sab és qui mana.

R. TURRÓ

El discurs de Azorín en el banquet de Aranjuez

Queridos compañeros: Gracias cordialísimas a todos; gracias por siempre y para siempre. Hay tanta inmodestia en no aceptar tercamente un honor como en prodigarse persiguiéndolo. Se ha dicho que rehusar el elogio es deseo de ser dos veces loado; puesto que a la negativa del elogio, por nuestra parte, ha de corresponder cortesmente la reiteración de la loa por parte del elogiador. Una consideración capital se ha impuesto a mi espíritu cuando surgió la idea de este acto: la consideración—que estaba en el ambiente—de que se trataba, más que de celebrar una persona, de reiterar y afirmar una tendencia. Afirmer, reiterar, corroborar, renovar una tendencia haciendo una pública manifestación de solidaridad, de hermandad espiritual, de fraternal compañerismo. Lo que nos une aquí son ideas, sentimientos y anhelos que todos llevamos en nuestro espíritu y por los que todos suspiramos. No se trata de jóvenes o viejos, ni de tradicionalistas o revolucionarios en literatura. De viejos y de jóvenes no se puede hablar mirando a la edad; maestro de algunos de los que nos encontramos aquí fué don Francisco Pi y Margall, y Pi y Margall, que murió en la senectud, acabó su vida en una esplendorosa lozanía de corazón y de intelecto. Jóvenes hay que son decrepitos; viejos hay que pueden dar lecciones de entusiasmo y de optimismo a los jóvenes.

No es «principalmente» una orientación literaria lo que, a mi parecer, nos congrega aquí. La estética no es más que una parte del gran problema social. Para los que vivimos en España; para los que sentimos sus dolores; para los que nos sumamos—con

cuánta fe!—a sus esperanzas, existe un interés supremo, angustioso, trágico, por encima de la estética. Desearemos la renovación del arte literario; ansiaremos una revisión de todos los valores artísticos tradicionales; mas esas esperanzas y esos anhelos se hallan englobados y difusos en otros ideales más apremiantes y más altos. En balde perseguiríamos lo menos si no pusiéramos antes nuestro empeño en conseguir lo más.

Queridos amigos: En 1835, viajando Larra por los páramos deshabitados de Extremadura, después de haber recorrido—en la soledad y el desamparo—los viejos, pedregosos, polvorientos caminos de Castilla, preguntaba, haciendo un alto en su peregrinación: «¿Dónde está España?» La pregunta de Larra no ha sido contestada todavía. Han pasado ochenta años y aún podemos formular la interrogación melancólica del satírico. ¿Dónde está España? Podemos formular esa interrogación a la vista del espectáculo que nuestro país ofrece. Salid de Madrid y encaminados a un pueblecillo de Castilla, de Levante o de Andalucía. Dejad atrás vuestros libros, los teatros, la charla amena en la tertulia, el paseo al anochecer por la calle reverberante de luz y bulliciosa. Olvidaos de las eternas y alucinadoras discusiones del Salón de Conferencias. Quedaos a solas con vosotros mismos. Ante vosotros se extiende el panorama de la campiña española. Ya no escucháis discursos grandilocuentes; ya no columbráis cruzar raudo el automóvil de un ministro. El campo está desolado, casi yermo; estos pobres labriegos que lo labran, apenas pueden, con lo que de la tierra sacan satisfacer angustiosamente al fis-

co y pagar las deudas exorbitantes de la usura. Ved cómo la labor penosa de la tierra ha encorvado—tras largos años—los cuerpos; ved sus caras fúcidas, amarillentas, que desmienten el tópico, tradicional y poético, de los colores y las carnosidades campesinas. La inanición va minando, poco a poco, las generaciones de labriegos. Como con una hoz, son segadas las vidas por la tuberculosis. En las miserables casillas de los pueblos, donde estos hombres viven, no hay lumbre ni pan; los hijos de estos hombres no tienen escuelas donde aprender los rudimentos de la instrucción. Al igual que en el siglo XVII, cuando los moriscos fueron expulsados de España, estos labriegos, con sus mujeres, con sus niños, pálidos, extenuados, cubiertos de andrajos peregrinan en bandadas por los caminos en busca del lejano mar: el lejano mar por el que han de caminar a morir lejos de esta tierra por que penaron.

¿Dónde está España? ¿Dónde está la fortaleza de España? Los países no son fuertes ni por su ejército ni por sus acorazados. No sirven de nada ejércitos y acorazados cuando millares y millares de campesinos perecen en la miseria, y la inanición. La fortaleza es una resultante del bienestar y de la justicia sociales. Al recorrer estos campos secos y grises; después de hablar con estos labriegos resignados y tristes, cuando hemos estado en sus pobres viviendas, y hemos paseado por las callejuelas de los pueblos, y hemos asistido, hora por hora, al vivir cotidiano, fraternalmente de estos hombres que, siendo compatriotas nuestros, parecen habitantes de otro hemisferio, un sentimiento profundo se apodera de nuestro espíritu. Es indignación y es desesperanza; es abatimiento y es impetuoso deseo de aniquilamiento y renovación. Todo se junta y se revuelve tumultuosamente en el fondo de nuestro ser. Ya en Madrid, ya en el Salón de Conferencias, ya con las diarias informaciones políticas delante de los ojos, no acertamos—perplejos, desorientados—a cesar la realidad angustiada y brutal que acabamos de ver con la siniestra frivolidad que desfilaba frente a nosotros. Discursos grandilocuentes, conferencias, entrevistas, idas y venidas, conciertos y desconciertos, manifestaciones, declaraciones, programas, todo esto, ¿qué te importará a tí, labriego atenaceado por el hambre, labriego a quien tus hijos piden pan, pan que no tienes? Todo esto, ¿qué te importará a tí, menestral afanado en los cien pequeños oficios del hierro, de la madera y de la lana? Todo esto, ¿qué te importará a tí, modesto ciudadano de la clase media, condenado al mayor de los tormentos sociales, el tormento de aparentar una holgura de que no se goza, un decoro reñido con la secreta angustia del apremio diario? Todo esto, ¿qué nos importará a nosotros los que ante el panorama de Castilla, de Levante o de Andalucía hemos meditado en el presente trágico de España?

Una disparidad profunda existe entre la política y la realidad. Con el sentimiento desgarrador de esa disparidad ha nacido a la vida del arte una generación española. La agresividad con que ha combatido el artificio político, la ha llevado a combatir, lógicamente, los falsos valores estéticos. Todo se encadena y enlaza. No seríamos consecuentes si, combatiendo la falsedad en la literatura, la aceptáramos o toleráramos en la política. La hostilidad hacia lo que vemos que es obstáculo a la marcha de un pueblo supone amor intenso y cordialísimo a ese

pueblo. Amamos el paisaje de España; por primera vez en la historia del arte literario español se ha amado la Naturaleza por la Naturaleza misma. A la comprensión del paisaje queremos unir la comprensión de la raza y de la historia. Deseamos que el legado clásico destaque en el tiempo, no abstractamente—obra de eruditos y de profesores vanos—sino ligado a las circunstancias en que se ha producido, en fusión armónica con la raza y con el paisaje.

Queridos compañeros: Allá por 1721, y en estos mismos días melancólicos de Otoño en que las hojas amarillean y caen, visitó estos mismos parajes de Aranjuez un hombre de vivo, y penetrante entendimiento. Venía de un pueblo en que Descartes, Racine, Le Notre, habían formado, diversamente, cada uno en su actividad especial, una atmósfera espiritual de lógica, de orden, de claridad y de realidad. Aludo a Saint-Simón. Saint-Simón ha dejado, en la parte de sus «Memorias» relativa a España, una serie de impresiones en que se aprecia el contraste entre el espectáculo español y esa temperatura moral de que ya antes he hablado. Tiempo después, a fines del siglo XVIII, estuvo también paseando por estas alamedas otro gran

observador de los hombres: el caballero Casanova de Singalt. En esas mismas páginas en que, también en sus «Memorias», Casanova habla de Aranjuez, escribe las siguientes profundas palabras: «¿Quién duda de que España necesita de una regeneración, que no puede ser sino el resultado de una invasión extranjera, solo capaz de reanimar en el corazón de todo español ese hogar de patriotismo y de emulación que amenaza extinguirse en absoluto?» Como si estas palabras fueran una profecía, años después, en 1808, se producía la invasión, y en España estallaban brillantes explosiones de patriotismo. La renovación de la vida nacional no vino, sin embargo. Pero Casanova añadía: «Si España recobra alguna vez su puesto en la gran familia europea, mucho tenemos por ella que no sea sino a costa de una terrible conmoción. Sólo el rayo puede despertar esos espíritus de bronce».

Sólo el rayo puede despertar esos espíritus de bronce. Tal es nuestro marasmo, tal es nuestra secular inmovible inercia, que esas palabras son hoy, al cabo de más de un siglo, una abrumadora verdad.

Amigos, compañeros: Gracias cordialísimas; gracias por siempre y para siempre.

Escuela de patriotismo y de cultura

“El Institut d'Estudis Catalans” por M. de Bofarull y Romañá

Dos clases hay de patriotismo: El de las frases, charangas y percalinas, y el de la actuación resuelta y persistente en las diversas esferas de la actividad privada y pública por el engrandecimiento de la propia nación.

Afortunadamente aquel patriotismo falaz y falso, pierde cada día más terreno, en tanto que el verdadero se abre camino.

Me sugiere estas consideraciones el estudio que recientemente he hecho del centro de cultura denominado «Institut d'Estudis Catalans», fundado por la Diputación de Barcelona en 1907, y que constituye hoy la entidad superior de estímulo y organización científica de Cataluña.

El renacimiento que se viene operando en el antiguo Principado desde la pasada centuria, y especialmente desde 1898, necesitaba una institución que lo resumiera y propulsara, y fuese además el arsenal de materiales para reconstruir la rica, dispersa y olvidada civilización de aquella memorable Confederación catalano-aragonesa, cismarina y ultramarina.

Laboratorio de hombres de estudio y no panteón de personajes ilustres, hállase dividido el «Institut» en tres Secciones: Histórico-Arqueológica, de Ciencia y Filológica. A

cada una de ellas pertenecen siete individuos de reconocida competencia, designados por la propia Diputación, los cuales se reúnen, a lo menos, una vez al mes presididos por el presidente respectivo.

Constituyen la primera los señores Rubió, Brocá, Massó, Miret, Santos Oliver, Puig y Cadafalch y Pijoan; la segunda, los señores Fargas, Bofill, Corominas, Pi y Suñer, Terradas, Turró y Ors; la última Mossen Alcover y Mossen Clascar, D. Pompeyo Fabra, D. Angel Guimerá, D. Juan Maragall, recientemente fallecido y los señores Segalá y Carner. En la presidencia del «Institut» alternan, por cuatrimestres, los presidentes de las Secciones señores Rubió y Lluch, Fargas y Mossen Alcover.

Instalado el Instituto en el Palacio de la Diputación, antiguo edificio de la Generalidad, y hasta hace poco asiento de la Audiencia, produce en el visitante honda impresión de seriedad y gusto.

La Biblioteca es obra de arte personalísimo de los señores Puig y Cadafalch y Llimona. Capaz para 130.000 volúmenes, alberga en sus cuatro Secciones (de «Manuscritos», «Impresos», «Mapas y Planos», «Grabados y Dibujos»), riqueza considerable en publicaciones y libros preciosos, manuscritos e incunables, y lo más interesante del mo-

Sastrería : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.
: : ALTES NOVETATS : :
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques
PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

vimiento intelectual moderno. Tres salas anejas hay a la Biblioteca, las tres de estilo severo y rico. Una conserva el piadoso tesoro, las bibliotecas y manuscritos originales de los grandes literatos Aguiló y Mossen Jacinto Verdaguer. Otra guarda y archiva las publicaciones y revistas de corporaciones científicas nacionales y extranjeras. Y la tercera contiene las obras doctrinales que por cambio y donativo se adquieren.

Pero el aspecto más interesante de esta institución es el interno de la labor que realiza y utilidad que presta.

Descubrimientos arqueológicos muy interesantes como los realizados en las excavaciones de la ciudad griega de Ampurias, y los de la Basílica cristiana del siglo III en San Lorenzo de Mallorca; preparación del inventario general de riqueza diplomática catalana; formación de un índice o colección iconográfica levantina; edición completa (en prensa) de todas las obras del príncipe de los polígrafos catalanes, Raimundo Lulio: envío de pensionados al extranjero, y relación continua con ellos para que su formación rinda provecho a su país, dedicándoles a las disciplinas por que sienten especial inclinación; fundación (con auxilio de la Junta) de la Escuela Española en Roma, para ampliación de estudios e investigaciones científicas; concurso a la Exposición internacional de Arqueología, de la propia ciudad. ¡He ahí, tomados el azar, algunos de sus trabajos!

Sus impresos, además del Anuario, grueso volumen de 700 páginas, espléndidamente editado, que da noticia de los estudios, conferencias e investigaciones del «Institut», son numerosos y notables: «Las pinturas murales catalanas», con facsímiles monográficos (gran folio, con ilustraciones y láminas en tricromía): «Las monedas catalanas», carlovingias, condales, señoriales, reales y locales (en tres grandes volúmenes); «Documentos para la Historia de Cataluña» (en dos volúmenes); «La arquitectura románica hasta el siglo XIII» (en tres tomos). Conviene citar también la «Edición crítica de todas las obras de Ausias March», los «Viajes del Rey Jaime el Conquistador», la «Biblia» y los «Sellos catalanes».

Además, la Sección de Ciencias ha editado el «Archivo de Ciencias», la «Flora de Cataluña» y «Malacología de Cataluña» que (como los interesantes trabajos acerca del Derecho escrito y consuetudinario), son de extraordinario mérito.

La Sección de Filología ha publicado los

«Himnos Homéricos», con el texto griego, y traducción literal del gran poeta Juan Maragall, y tiene en los tórculos el «Atlas lingüístico de Cataluña, Baleares Valencia, Rosellón y Cerdeña»; «Documentos en vulgar para el estudio de la Lengua en los siglos, XI a XIII»; el «Génesis», traducido del hebreo; la monumental «Biblioteca Scriptorum Græcorum et Romanorum»; el «Vocabulario ortográfico de la Lengua catalana»; el «Diccionario hebreo, latín y catalán», y otras obras que sería prolijo enumerar.

Lo que contribuye esta labor silenciosa, paciente y sólida al buen nombre de nuestra Patria allende las fronteras, es mucho. Cuando tanto analfabeto deprime e injuria a nuestro país, eleva el espíritu y lo tonifica leer lo que dicen de nosotros hombres de ciencia como los profesores Pío Rajna, de Florencia; Enrich Merimée, de Montpellier; Conrad Ernst, de Hilderheim; Marcel Dieulafoy, de París; Héctor Finke, de Friburgo, y otros de Europa y América al contemplar la Acción del «Institut».

Las más autorizadas revistas extranjeras, desde el *Journal des Savants*, la *Revue de l'Art Chrétien*, la *Archéologique*, la *Historique* y el *Mouvement Scientifique*, al *Archivo Storico*, el *Berliner Philologisque*, la *Deutsche Literaturzeitung*, la *Internationale Wochenschrift*, etcétera, etcétera, de Bélgica, Italia, Grecia, Inglaterra y Estados Unidos de Norte América, no ya mencionan con respeto los trabajos y estudios de la entidad cultural de Barcelona, sino que los celebran con elogio.

A la vista de tan ópimos frutos, ocurre preguntar: ¿qué no conseguirían, por el engrandecimiento de España, las iniciativas regionales si el Estado las impulsara, si al menos les dejase libertad de movimientos?

Porque es de advertir que todo lo dicho se lleva a cabo sin otro auxilio que el de las corporaciones provincial y municipal de Barcelona, sin subvención ni ayuda del Estado, que tan pródigo se muestra en estériles empresas de expansión científica, más aparente que real.

Antes de concluir, es muy de ponderar el acierto que han tenido los directores de ese movimiento reconstitutivo espiritual, y especialmente el Sr. Prat de la Riba, actual presidente de la Diputación, al descubrir y cultivar la vocación y aptitud de muchos jóvenes, y dedicarlos a estudios adecuados en España y el extranjero (todo el personal técnico del «Institut» ha ampliado sus conocimientos en Roma, Berlín, Munich, Atenas,

París o Londres,) y animarlos a especializarse en la disciplina científica en que sobresalían. Y como el amor es alma de toda actividad, otro éxito del Sr. Prat ha consistido en el sentido patriótico que ha dado a toda su obra encendiendo un fuego que (preciso es reconocerlo), inflama hoy a nuestra juventud intelectual, y le hace concebir esperanzas firmes en el porvenir y destinos de Cataluña y de España.

Por eso, para calificar específicamente al «Institut» habremos de decir que es foco de cultura igualmente que crisol de patriotismo.

(De *El Debate*)

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglès.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

AIGUES MINERALS NATURALS
de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de
12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP.
Els mes ràpits i els mes
econòmics de essència i
neumàtics.

Chassis per ómnibus i
camions, 15/20 y 30/40 HP.
Pera transport de passat-
gers, servei de col·legis i
d'hotels i ambulancies sa-
nitaries.

Per transports de 1 1/2
i de 3 tonelades i servei de
correus.

Grupes marins, de 6, 15
i 30 HP.

Per canots de recreu,
transports de passatgers,
serveis de pràctics de ports
salvament de nàufregs i au-
xilars de barco de pesca.

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 cèntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo carnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES
Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat-Llorach